

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quid poſit Angelus, aut dæmon, in noſtram imaginationem. c .4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

esse causa alicuius formæ accidentariæ in materia. Communis tamen sententia Scholasticorum est non posse naturam corpoream ad formam aliquam accidentariam, præter motum secundum locum, ab Angelo moueri. Ita docent expresse ex allegatis Doctores S. Thom. artic. 1. illo 3. Ricard. Argentin. & Ferrar. Bonauen. in art. citato, in solutione 3. Durand. quæst. allegata ad 1. Posse autem ab Angelis corpora secundum locum moueri compertum omnibus est, etiam Scriptura, in qua sæpe dicitur homines ab Angelis, vel à demonibus delatos in varia loca, imò & ipse Christus passus est assumi in pinnaculum templi. Quare vero Angeli nequeant mouere materiam ad formam aliquam accidentariam, præter motum secundum locum, non video à Doctotibus allegatis probari: forsitan eandem esse putant rationem, ob quam non possit mouere Angelus ad formam substantialem, atque ad formam accidentariam, de qua satis superque cap. præced. dictum est. Ego vero existimo eam esse rationem vniuersalem: quia si aliqua de causa posset Angelus mouere ad formam accidentariam, maxime esset, quia multo excellentior illa est: nullam enim aliam rationem, aut causam habemus, ut id asseramus: atqui eadem ratione dicere deberemus, posse ab anima rationali corpus quodlibet moueri ad quamlibet formam accidentariam, quod tamen experimento constat esse falsum: ergo illa sola ratione non debemus id Angelis tribuere.

Hinc sequitur primum, non posse ab Angelo produci lucem, neque speciem aliquam sensibilem, nisi applicatione luminosi corporis aut obiecti sensibilis: similiter producere nequit Angelus formam, nisi medio motu verberationis in aëre; quæ est propria causa illius. Ceterum præter hæc accidentia sunt aliz formæ accidentariæ, quæ sunt dispositiones formarum substantialium, aut ipsas formas substantiales consequuntur: & hæc accidentia eadem omnino ratione ab Angelo nequeunt produci, quæ etiam ipsæ formæ substantiales fieri noti possunt.

Deinde colligitur, non solum posse ab Angelo imprimi motum secundum locum, verum etiam impetum, qui est qualitas quedam, quæ sit motus, aut impeditur: hoc autem mihi suadeo non ex motu qui fit ab Angelo, hic enim sine impetu aliquo prius impresso posset à nobis facile intelligi, sed eo quod detinet corpus graue, ne moueatur, nam & lapidem suspensum in medio aëre potest detinere, & corpus graue non solum terræ innixum mouere, sicut globum super terram, sed etiam eleuatum, quo genere motus necesse est lapidem mouere versus vnam partem, & sustinere ne descendat, sicut cum Angelus deducebat Abacuc, esse autem necessarium impetum impressum sine motu, ut lapis, vel corpus graue detineatur in medio aëre: hæc efficaci ratione monstrari potest. Nam quamuis Deus solo nutu suæ voluntatis possit detinere lapidem, subtrahens solum suum concursus, qui est necessarius ad motum, tamen Angelus hoc modo corpus detinere nequit, quia concursus Angeli ut corpus moueatur necessarius non est, ac proinde etiam si Angelus non velit concurrere, non propterea motus lapidis impeditur. Superest igitur, ut solum detinere possit imprimendo aliquid aliud contrarium motui, quo motus impediatur. Quare falsa est eorum senten-

tia, qui asserunt, posse corpus ab Angelo in medio aëre detineri, nulla corpori facta impressione: neque enim Angelus detinere potest cōkursu suo denegato, ut probauimus: neque apprehendens illum manu ut manifestum est: quomodo igitur suspensum in aëre, nulli innixum, & à nullo corpore pendens detinebit.

Postremo de potentia & facultate motrice Angelis contra Caiet. supra q. 54. art. 3. obseruandum est, falsam esse ipsius sententiam, cum asserit, hæc facultatem motricem, esse quid distinctum ab intellectu, & voluntate: ita ut in Angelis sit facultas exequens, eo modo, quo in nobis est distincta ab intellectu, & voluntate: potius enim existimare debemus hanc facultatem nihil aliud esse, quam intellectum, & voluntatem in actu: quia Angelus intelligendo, & volendo mouet, nec vlllo alio indiget ad effectum. Idem de omnipotentia Dei dixi supra disp. 10. r. cap. 3. videlicet nihil aliud in Deo esse, etiam secundum rationem, quam intellectum, & voluntatem in actu. In qua sententia nobiscum conuenit Caietanus: cum tamen ut suis principiis conueniēter loqueretur, eo modo, quo in Angelis, hanc potentiam ab intellectu, & voluntate iactem secundum rationem, in Deo etiam distinguere deberet. Authores vero, qui illam nostram sententiam de potentia Dei docuerunt, in eo capite commemorauimus.

CAPVT IV.

Quid possit Angelus, aut demon in nostram imaginationem.

Um mirabiles experiamur effectus in homine, commotione imaginationis à demone fieri: reliquum est, ut de virtute, quam habet demon supra illam, aliquid dicamus: in qua re fuit sententia Alexandr. 2. parte, quæstione 40. membro 4. qui docuit, non tantum posse commoueri spiritus animales in homine virtute demonis, aut Angeli, ratione cuius motus commouentur phantasmata: sed etiam posse ipsa phantasmata ab Angelo produci, & imaginationi nostræ infundi, non aliter, quam ab ipsis rebus sensibilibus: hanc vero opinionem nullæ ratione ipse confirmat.

Vertor tamen sententia est aliorum, qui docent, non posse ab Angelo imaginationem nostram aliter immutari, quam per commotionem spirituum animalium: ita affirmant S. Thomas infra q. 111. art. 3. Caiet. & Thomistæ ibid. Bonauen. in 2. d. 8. 1. par. art. 1. q. 3. Thom. de Argentin. qu. 1. art. 3. Durand. q. 4. Ricard. in 2. d. 10. art. 2. q. 2. Argidius quodlib. 6. qu. 16. non posse autem ab Angelo in nobis phantasmata produci, eadem ratione probari debet, qua superius ostendimus non posse ab Angelo produci formam aliquam accidentariam in materia: sola autem commotione spirituum animalium posse in nobis excitari imaginationem, docet expresse Aristot. libr. de in somnis, cap. 3. ante medium: inquit enim, descendente multo sanguine ad principium sensitiuum, simul excitari motiones sensibiles: appellat autem principium sensitiuum sensum communem, quem putauit esse eandem facultatem secundum rem cum imaginatione, ut multis rationibus philosophicis de anima quondam ego probaui. In feblicitatibus quoque fieri plures apparitiones ex commotione spirituum, paulo ante idem Arist. docuerat. Cum igitur demones vel applicando causas agentes, quarum naturam probe norunt, vel motu se-

condem

cundum locum excitare valeant in nobis spiritus animales, efficere quoque possunt varias rerum appariciones, & cogitationes: quare, ut recte admonet Bonauen. demones non possunt in nobis excitare cogitationes, etiam hoc modo, nisi earum rerum, quarum habemus similitudines, ita tamen, ut ex illis varia componamus: ergo cæcus qui nunquam vidit colores, & lucem, nunquam excitari poterit, ut de luce, & de colore cogitet. An vero species ipsæ, & phantasmata sint, ut subiecto, in spiritibus, qui excitantur, vel in alia parte organi, ex qua moveri non possunt, certum non est. Experimento vero compertum habeo, hac sola commotione spirituum & sanguinis varias in nobis excitari cogitationes, ut dixit Aristoteles.

Ceterum circa hanc phantasmatum commotionem varia etiam docent auctores. Primo quidem Ricardus loco citato inquit, per huiusmodi motum spirituum fieri etiam, ut interdum res inter se parum distantes, appareant maxime distantes, quia distantia ipsa phantasmatum, quam efficit in nobis commotio spirituum, facit etiam apparere res, quas representant distantes: hanc tamen sententiam impugnat Scotus in 2. d. 11. quæst. unica, §. De secundo, quia motus spirituum non facit moveri phantasmata: id quod probabile videtur, si phantasma non est in ipsis spiritibus: sic enim non sequitur, phantasma moveri motis spiritibus. Verum cum necessario dicendum sit phantasmata in cerebro ipso esse, cuius substantia fluida est, & spiritibus motis facile moveri potest, etiam si semel asseramus non esse in ipsis spiritibus, efficitur quoque, ut phantasmata simul cum substantia cerebri moveantur. Facilius tamen refelli potest sententia Ricardi: quia distantia, quam species & phantasmata in se habent, non representat distantiam rerum: ex eo igitur non apparent res distantes, quia phantasmata distent: sed cum distantia nihil aliud sit, quam spatium aliquod corporis interiecti, sequitur, tunc res cum distantia maiori apparere, quando phantasma aliud simul movet representans corpus aliquod interiectum.

Veritas prioris opinionis explicatur.
14.

Secundo putat Egidius, phantasmata ab Angelo taliter commota excellentiori modo operari in intellectum, quam antea, id quod nescio quare ratione probari possit.

Tercio docet Thomas de Argentina posse moveri intellectum nostrum ab Angelo motu imaginatione, ita ut solum id faciat excitando species quasi sopitas, & ipsas inter se ordinando. Verum cum Angelus solum possit movere substantiam, & humores corporis secundum locum: ego non video, quomodo possit excitare species, vel ipsas ordinare alio modo, quam motu substantiæ cerebri, in qua species resident.

Bonaventura.

Quarto asserit Bonaventura in 2. d. 8. 2. p. art. 1. quæst. 4. ad ultimum, probabilius sibi videri, non posse hominem induci ab Angelo malo, ut cogitet de re mala, mota illius imaginatione, nisi homo otiosus sit. Quia de causa multi, quos referemus 1. 2. quæst. 74. art. 6. & 7. existimant, primos motus appetitus provenientes ex sola cogitatione absque ulla corporea perturbatione, esse peccata venialia. Omnia tamen hac opinione de peccatis, de qua eo loco disseremus, ego non video, quare non possit a demone imaginario hominis ita moveri, ut, velit, noluit, cogitatio insurgat in imaginatione, relicta

ARTIC. I.

priori, quia homo erat occupatus: quia potest esse vehementior motus ille insurgens, quam prior.

Porro querit Scotus loco citato, utrum Angelus possit transferre phantasmata unius hominis in alterum, translatum etiam spiritu & humore, in quo residet phantasma, an non: disputans autem pro utraque parte, inquit, neutram probare, aut ostendi posse. Ego vero existimo non posse moveri, quia phantasma est in organo: organum autem secundum quamlibet sui partem vivit, ac proinde ex uno in aliud vivens moveri non potest, tamen in eodem homine aliquantulum possit agitari.

QVÆSTIO LVIII.

De modo cognitionis Angelorum.

Post hæc considerandum est de modo Angelicæ cognitionis.

Et circa hoc queruntur septem.

ARTICULVS I.

Utrum intellectus Angeli quandoque sit in potentia, quandoque in actu.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod intellectus Angeli quandoque sit in potentia. Motus enim est actus existens in potentia, ut dicitur 3. Physicorum. Sed mentes Angelicæ intelligendo moventur, ut dicit Dionysius 4. capite de divinis nominibus. Ergo mentes Angelicæ quandoque sunt in potentia.

2. Præterea. Cum desiderium sit rei non habitæ, possibilis tamen habet: quicumque desiderat aliquid intelligere, est in potentia ad illud. Sed Petrus 1. dicitur. In quem desiderant Angeli prospicere. Ergo intellectus Angeli quandoque est in potentia.

3. Præterea. In libro de causis dicitur, quod intelligentia intelligit secundum modum suæ substantiæ. Sed substantia Angeli habet aliquid de potentia permixtum: ergo quandoque intelligit in potentia.

Sed contra est quod Augustinus dicit 2. super Genes. ad lit. quod Angeli ex quo creati sunt in ipsa verbi æternitate sancta, & pia contemplatione perficiuntur. Sed intellectus contemplans non est in potentia, sed in actu. Ergo intellectus Angeli non est in potentia.

Respondetur dicendum, quod sicut Philosophus dicit in 3. de Anima, & in 8. Physic. intellectus dupliciter est in potentia. Uno modo sicut ante adducere, vel invenire, id est antequam habeat habitum scientiæ. Alio modo dicitur esse in potentia, sicut cum iam habet habitum scientiæ, sed non considerat. Primo igitur

mo igitur modo intellectus Angeli nunquam est in potentia respectu eorum, ad quæ eius cognitio naturalis se extendere potest. Sicut enim corpora superiora, scilicet cælestia non habent potentiam ad esse quæ non sit completa per actum, ita cælestes intellectus, scilicet Angeli non habent aliquam intelligibilem potestiam, quæ non sit totaliter completa per species intelligibiles connaturales eis. Sed quantum ad ea, quæ eis diuinitus reuelantur, prohibet intellectus eorum esse in potentia: quia sic etiam corpora cælestia sunt in potentia quandoque vt illuminentur à Sole. Secundo vero modo intellectus Angeli potest esse in potentia ad ea, quæ cognoscit naturali cognitione. Non enim omnia, quæ naturali cognitione cognoscit semper actu considerare: sed ad cognitionem verbi, & eorum quæ in verbo videt, nunquam hoc modo est in potentia, quia semper actu intuetur verbum, & ea quæ in verbo videt. In hac enim visione eorum beatitudo consistit. Beatitudo autem non consistit in habitu, sed in actu, vt dicit Philosophus in 1. Ethic. cap. 8.

Ad primum ergo dicendum, quod motus ibi non sumitur secundum quod est actus imperfecti, id est existentis in potentia; sed secundum quod est actus perfecti, id est existentis in actu. Sic enim intelligere & sentire dicuntur motus, vt dicitur in 3. de anima.

Ad secundum dicendum, quod desiderium illud Angelorum non excludit rem desideratam, sed eius fastidium. Vel dicuntur desiderare Dei visionem quantum ad nos reuelationes, quas pro oportunitate negotiorum à Deo recipiunt.

Ad tertium dicendum, quod in substantia Angeli non est aliqua potentia denudata ab actu. Et similiter nec intellectus Angeli sic est in potentia quod sit absque actu.

Notationes circa Articulum.

Prima conclusio est: Si loquamur de actu primo ad intelligendum respectu eorum, quæ Angelus cognoscere potest, semper est in actu, & nunquam in potentia: respectus tamen eorum, quæ diuinitus reuelantur, intellectus Angeli est aliquando in potentia. Secunda conclusio: Si loquamur de actu secundo, qui est intellectio, aliquando est intellectus in potentia, etiam respectu eorum, quæ potest naturaliter cognoscere: quia non omnia, quæ naturaliter nouit, semper actu considerat. Tertia conclusio: Respectu Dei, & eorum, quæ in verbo videntur, semper est in actu visionis clare. Circa tertiam conclusionem notandum est, cum inquit S. Doctor, ea quæ videntur in verbo semper actu videri à beato Angelo, intelligere non ab initio suæ beatitudinis, iuxta ea, quæ ipse docuerat quæst. 57. artic. 5. sed post.

Vasquez in 1. p. tom. 2.

quam reuelata in tempore fuit. Eodem modo intelligendum est, quod ait artic. sequenti, hæc omnia simul videri, de quo satis à nobis dictum est supra disputar. 54.

DISPUT. CCXIX.

Quomodo intellectus Angeli sit in potentia, & in actu.

De actu primo Angeli ad intelligendum supernaturalis.

cap. 1.

De habitibus naturalibus, quibus intellectus Angeli est in actu primo. cap. 2.

De actu secundo intellectus Angeli, qui est intelligere. ca. 3.

CAPVT I.

De actu primo Angeli ad intelligendum supernaturalis.

Sanctus Thomas in articulo ita videtur locutus de actu primo Angeli ad intelligendum supernaturaliter, vt non intellexerit de habitibus supernaturalibus: & ita dixit, respectu eorum, quæ Angelus reuelatione solum diuina cognoscit, intellectum Angeli non esse semper in actu primo. Præterea per actum primum ad hæc mysteria cognoscenda non intelligit species aliquas infusas supernaturales: quia Angelus in via mysteria supernaturalia per species rerum naturalium cognoscit: ergo per actum primum intelligit etiam reuelationem: nam intellectus indiget tanquam principio, non solum speciebus, sed etiam diuina reuelatione, vt cognoscat mysteria supernaturalia. Ceterum cum præter species requiratur etiam habitus infusus supernaturalis; tamen nullam de illo mentionem fecit S. Thom. Nonnulli Thomistæ existimant probabile, habitum infusum ad credendum in Angelis non fuisse distinctum ab speciebus intelligibilibus, aut saltem nihil referre hoc, aut alio modo de habitu infuso in Angelis theologizare. Mea tamen sententia, eodem modo in Angelis, sicut in hominibus dicendum est, fuisse habitum infusum fidei in via ad credendum mysteria supernaturalia, siue habitus ille infundatur ad efficiendam substantiam actus credendi, siue ad modum aliquem in actu, de quo suo loco dicemus. Neque oppositum docuit Caietanus vt falso à nonnullis refertur. Imo vero ipse Caietan. quæst. 50. artic. 6. ita interpretatur Doctorem sanctum in eo articulo, cum ait, in Angelis esse habitus: vt intelligatur tam de naturalibus, quam de supernaturalibus, & infusis: quia in via habuerunt habitum fidei, in patria vero habitum luminis: quare de aliis etiam habitibus infusis in voluntate eodem modo dicendum est. Et ratio est eadem: si enim in homine requiritur talis habitus, vt ipse producat substantiam, vel modum actus per naturalem formam intrinsecam, sibi in se inherentem, cuius virtute connaturaliter operaretur, & non solum per auxilium Dei assistentis & cooperantis, eadem ratione in Angelis huiusmodi habitus constituendus est: quia eodem modo eius potentia cum actu supernaturali, vel cum modo illius comparatur.

CAPVT II.

De habitibus naturalibus, quibus intellectus Angeli est in actu primo.

De habitibus etiam naturalibus quibus intellectus Angeli constituitur in actu primo non eodem

Quid intelligat S. Thom. per actum primum ad cognoscenda mysteria.

Caietanus.